

*Załącznik do
Uchwały Nr 185/XXVI/06
Rady Gminy Stara Biała
z dnia 25 lipca 2006 r.*

**GMINNY SYSTEM
PROFILAKTYKI I OPIEKI
NAD DZIECKIEM I RODZINĄ
NA LATA 2006 – 2010**

I WPROWADZENIE

Ustawa o samorządzie gminnym stanowi, że gmina realizuje określone zadania publiczne, w tym zadania z zakresu pomocy społecznej.

Jednym z podstawowych bloków zadaniowych jest opieka nad dzieckiem i rodziną mającą trudności w wypełnianiu swoich rodzicielskich zadań. Podejmowane działania powinny mieć na celu wsparcie i umożliwienie przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych wykraczających poza własne możliwości rodziny bądź w sytuacjach koniecznych zapewnienie dziecku opieki i wychowania poza rodziną biologiczną.

W obszarze tym potrzebne są nowe rozwiązania i sposoby radzenia z wieloma problemami, a ich realizacja wymaga współpracy i łączenia wysiłków wielu służb działających lokalnie.

Dobro dziecka jest uznane jako wartość nadrzędna w stosunku do interesów rodziców i opiekunów.

Konwencja o Prawach Dziecka z dnia 12 listopada 1989 roku jest aktem prawa międzynarodowego, który w sposób wszechstronny i kompleksowy ujmuje problematykę praw dziecka.

Określa on prawny status dziecka oparty na następujących założeniach;

- dziecko jest samodzielnym podmiotem,
- ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną wymaga szczególnej opieki i ochrony prawnej,
- dziecko, jako istota ludzka wymaga poszanowania jego tożsamości, godności i prywatności,
- rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowywania dziecka,
- państwo ma wspierać rodzinę, a nie wyręczać ją w jej funkcjach.

Polska ratyfikowała Konwencję Praw Dziecka 7 lipca 1991 roku.

Decentralizacja funkcji społecznych państwa związana z reformą systemu administracji publicznej w 1999 roku wprowadziła zasadnicze zmiany funkcjonowania w Polsce systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

W następstwie tej reformy sfera opieki nad dziećmi wyłączona została z systemu oświaty i przekazana pod nadzór ministra pracy i polityki społecznej w ramach nowego modelu pomocy społecznej.

W wyniku tych zmian opieka nad dzieckiem i rodziną stała się integralną częścią szerokiego systemu pomocy społecznej, w którym do gminy należy zabezpieczenie podstawowych potrzeb rodzin i dzieci zamieszkujących na jej terenie. Natomiast zadania specjalistyczne takie jak poradnictwo rodzinne, zapewnienie opieki i wychowywania dzieci poza rodziną – powierzono powiatom.

To pracownicy pomocy społecznej zatrudnieni w powiatowych centrach pomocy rodzinie są bezpośrednimi wykonawcami i koordynatorami zadań opiekuńczych w stosunku do dzieci i rodzin wymagających takiej pomocy, są także wykonawcami postanowień sądowych w części dotyczącej zapewnienia rodzinnej opieki zastępczej lub instytucjonalnej dla dzieci.

Część zadań szczególnie związanych z pracą z rodziną bezpośrednio w miejscu zamieszkania powierzono do realizacji równolegle pracownikom socjalnym zatrudnionym w ośrodkach pomocy społecznej w miastach i gminach.

Zadania gminy w tym zakresie obejmują zgodnie z art. 17 Ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2004r. Nr 64 poz. 593 z późn. zm.) ;

- udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej dysfunkcyjnym rodzinom zamieszkującym na terenie gminy,
- dożywanie dzieci,
- zapewnienie pracy socjalnej świadczonej przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
- udzielenia schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom, w tym dzieciom tego pozbawionym,
- sprawienie pogrzebu,
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- opiniowanie przez ośrodek pomocy społecznej kandydatów na rodziców zastępczych z terenu gminy dla sądu,
- prowadzenie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnie wysokiego ryzyka.

Realizatorem ustawowych zadań gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracujący z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, kościołem, szkołami, osobami fizycznymi i prawnymi oraz innymi ośrodkami pomocy społecznej i Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.

Bowiem najważniejszym ogniwem we wspieraniu rodziny naturalnej jest samorząd gminny i działający w nim ośrodek pomocy społecznej. To ośrodek pomocy społecznej ma ustawowy obowiązek prowadzenia działań profilaktycznych wobec rodziny niewydolnej społecznie.

Rodzina taka powinna przede wszystkim w swoim środowisku lokalnym otrzymać daleko idącą pomoc w formie pracy socjalnej, wsparcia w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Ta pomoc powinna być silnie skorelowana z pomocą materialną adresowaną do rodzin o najniższych dochodach tak, aby zahamować proces umieszczania dzieci w zastępczych formach opieki z powodów ekonomicznych.

Samorząd gminny winien wspierać rodzinę poprzez tworzenie sieci placówek zapewniających opiekę i wychowanie w systemie dziennym bez konieczności opuszczania środowiska lokalnego np. świetlice środowiskowe, ogniska wychowawcze. Tylko w środowisku lokalnym możliwe jest organizowanie samopomocowych grup wsparcia poprzez pobudzenie aktywności społecznej.

II CEL I ZAKRES PROGRAMU

Głównym celem Programu jest budowa systemu wspierania rodzin biologicznych mających trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz zapewnienia właściwej opieki,

wychowania i możliwości kontynuowania nauki dzieciom pozbawionym całkowicie lub częściowo opieki rodziców, a także pomoc w ich usamodzielnieniu.

W systemie wsparcia rodzin uwzględniona została hierarchia wartości i kolejności działań. W pierwszej kolejności wszystkie działania winny być skoncentrowane na wsparciu rodziny biologicznej, a następnie na pomocy dziecku, które nie może przebywać we własnej rodzinie, w postaci umieszczenia go na czas określony w rodzinie zastępczej, a tylko w wyjątkowych przypadkach w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Program uwzględnia uwarunkowania gminy Stara Biała i rozwiązania wynikające z obowiązującej ustawy o pomocy społecznej oraz występujące i przewidywane potrzeby w tym zakresie. Zapisane do realizacji zadania ukierunkowane są na wielodyscyplinarne wspieranie rodzin naturalnych, rozwój form rodzicielstwa zastępczego oraz stworzenie niezbędnej bazy instytucjonalnej.

Program nawiązuje do „Powiatowego Programu Pomocy Dziecku i Rodzinie na lata 2005-2010” przyjętego w drodze uchwały przez Radę Powiatu w Płocku w dniu 29 czerwca 2005 roku oraz „Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Stara Biała na lata 2004-2013” przyjętego uchwałą Rady Gminy Stara Biała w dniu 30 czerwca 2004 roku.

Cel strategiczny Programu; **POMOC DZIECKU I RODZINIE**

Miejsce realizacji Programu;

Obszar gminy Stara Biała

Czas realizacji Programu;

2006 rok do 2010 rok

Adresaci Programu;

- rodziny biologiczne z terenu gminy Stara Biała
- rodziny zastępcze z terenu gminy Stara Biała
- Rodzinny Dom Dziecka w Bronowie Zalesiu
- usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych, pochodzący z terenu gminy Stara Biała

Koordinator Programu;

Samorząd Gminy Stara Biała poprzez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starej Białej

Partnerzy;

Administracja samorządowa;

- placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- Powiatowy Urząd Pracy w Płocku,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Płocku,
- Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w Warszawie,
- szkoły,
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne,

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Starej Białej.

Administracja rządowa;

- Mazowiecki Urząd Wojewódzki Wydział Polityki Społecznej w Warszawie

Inne instytucje;

- Posterunek Policji w Białej,
- kuratorzy sądowi ds. nieletnich,
- Prokuratura Rejonowa w Płocku,
- Sąd Rejonowy w Płocku - Wydział Rodzinny i Nieletnich, Wydział Karny,
- Sąd Okręgowy w Płocku – Wydział Cywilny,
- organizacje pozarządowe i społeczne.

Źródła finansowania Programu;

- środki budżetu gminy Stara Biała,
- środki pozyskane z innych źródeł.

III DIAGNOZA SPOŁECZNA

Na koniec grudnia 2005 roku gminę Stara Biała zamieszkiwało 9.993 mieszkańców i od kilku lat notowany jest ich systematyczny przyrost. Ponad ¼ mieszkańców gminy stanowią dzieci i młodzież w wieku od 0 do 18 lat życia. Wychowują się oni w około 1.600 rodzinach pełnych i około 350 rodzinach niepełnych.

W 2005 roku z pomocy społecznej na terenie gminy w różnej formie skorzystało 1.304 osób to jest ponad 13 % ogółu mieszkańców, skupionych w 399 rodzinach.

Typy rodzin objętych pomocą społeczną na terenie gminy Stara Biała w 2005 roku

	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ogółem rodzin w tym;	399	1.304
- o liczbie osób 1	93	93
- o liczbie osób 2	57	114
- o licznie osób 3	76	228
- o liczbie osób 4	84	336
- o liczbie osób 5	46	230
- o liczbie osób 6 i więcej	43	303

W tym rodziny z dziećmi ogółem;	256	1.084
- o liczbie dzieci 1	86	259
- o liczbie dzieci 2	96	384
- o liczbie dzieci 3	33	161
- o liczbie dzieci 4	19	105
- o liczbie dzieci 5	12	85
- o liczbie dzieci 6	6	48
- o liczbie dzieci 7 i więcej	4	42

W tym rodziny niepełne ogółem;	71	234
---------------------------------------	-----------	------------

- o liczbie dzieci 1	28	66
- o liczbie dzieci 2	24	76
- o liczbie dzieci 3	7	28
- o liczbie dzieci 4 i więcej	12	64

Powody przyznania pomocy z pomocy społecznej na terenie gminy Stara Biała w 2005 roku

Powód trudnej sytuacji życiowej rodziny	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
ubóstwo	148	523
sieroctwo	1	2
bezdomność	3	3
potrzeba ochrony macierzyństwa w tym; - wielodzietność	83 30	390 192
bezrobocie	195	708
niepełnosprawność	76	242
długotrwała i ciężka choroba	45	149
bezzadność w sprawach opiekuńczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ogółem w tym; - rodziny niepełne - rodziny wielodzietne	108 16 35	430 54 245
przemoc w rodzinie	1	5
alkoholizm	26	53
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	7	20
zdarzenia losowe	1	2

Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie gminy Stara Biała

Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci	Liczba wychowanków kontynuujących naukę z;		
		rodzin zastępczych	placówek opiekuńczo-wychowawczych	ogółem
12	19	7	2	9

Rodziny zastępcze według rodzaju i stopnia pokrewieństwa z dzieckiem

Liczba rodzin zastępczych ogółem	Rodziny spokrewnione i stopień pokrewieństwa			Rodziny niespokrewnione
	dziadkowie	wujostwo	rodzeństwo	
12	4	3	2	3

Obecnie na terenie gminy funkcjonuje 12 rodzin zastępczych, w których wychowuje się umieszczonych w nich 19-ro dzieci. Rodziny te objęte są obowiązkową stałą pomocą ze strony Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Płocku.

Ponadto od października 2003 roku w Nowym Bronowie istnieje Rodzinny Dom Dziecka w którym wychowuje się 8 dzieci., a od kwietnia 2006 roku funkcjonuje zawodowa rodzina zastępcza w Nowym Bronowie ustanowiona dla 5-ga dzieci.

Natomiast z terenu gminy 10 dzieci obecnie przebywa w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza terenem gminy.

IV ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

- Dziecko jest samodzielnym podmiotem, ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną wymaga szczególnej opieki i ochrony prawnej.
- Rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczną.
- Każde dziecko przede wszystkim powinno dorastać i wychowywać się w rodzinie naturalnej.
- Bez koniecznej potrzeby nie należy ingerować w życie rodziny.
- Jeżeli ingerencja jest konieczna, należy próbować chronić dobro dziecka – udzielając wsparcia całej rodzinie.
- Głównym celem umieszczenia dziecka poza rodziną powinno być doprowadzenie do sytuacji umożliwiającej powrót dziecka do rodziny.
- Dzieci pozostające poza rodziną powinny być umieszczane przede wszystkim w rodzinnych formach opieki zastępczej.
- Dziecko przebywające poza rodziną powinno mieć kontakt z rodzicami.

V ZADANIA PROGRAMU OPIEKI NAD DZIECKIEM I RODZINĄ

1. Cel szczególny – wspieranie naturalnych rodzin z dziećmi zamieszkujących na terenie gminy poprzez oddziaływanie wielodyscyplinarne

Lp.	Zadania	Realizatorzy
1	Wspieranie rodzin współpracujących z pracownikiem socjalnym GOPS we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi poprzez; <ul style="list-style-type: none"> - pracę socjalną z rodziną, - prowadzenie i rozwój infrastruktury socjalnej wsparcia dziennego oraz mieszkań chronionych, - wsparcie finansowe i pomoc rzeczowa, - pobudzenie społecznej aktywności i inspirowanie działań samopomocowych. 	Odpowiedzialni; Samorząd gminy Ośrodek pomocy społecznej Partnerzy; Szkoly Parafie
2	Wczesna interwencja i wsparcie rodzin z małymi dziećmi,	Odpowiedzialni;

	<p>dziećmi specjalnej troski oraz rodzin w różny sposób obciążonych np. chorobą alkoholową lub niepełnosprawnością rodziców.</p>	<p>Ośrodek pomocy społecznej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Partnerzy; Poradnie psychologiczno-pedagogiczne Szkoły Organizacje pozarządowe Poradnia ds. leczenia uzależnień Kuratorzy sądowi</p>
3	<p>Udzielanie pomocy rodzicom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, wykrywanie i usuwanie przyczyn trudności wychowawczych, prowadzenie działalności profilaktycznej i doradczej.</p>	<p>Odpowiedzialni; Szkoły głównie poprzez pedagogów szkolnych Poradnie psychologiczno-pedagogiczne Partnerzy; Ośrodek pomocy społecznej Parafie Policja</p>
4	<p>Zapewnienie tymczasowego schronienia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji kryzysowej, w tym ofiarom przemocy – w celu zapobiegania powstawaniu lub pogłębianiu się zaistniałych dysfunkcji.</p>	<p>Odpowiedzialni; Samorząd gminy Ośrodek pomocy społecznej Partnerzy; Policja Organizacje pozarządowe Kuratorzy sądowi</p>
5	<p>Organizacja i koordynacja dożywiania dzieci i młodzieży z terenu gminy uczącej się w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w dniach zajęć szkolnych.</p>	<p>Odpowiedzialni; Samorząd gminy Ośrodek pomocy społecznej Partnerzy; Szkoły</p>
6	<p>Organizacja 2-tygodniowego wypoczynku letniego dla dzieci w wieku szkolnym z programem edukacyjno-wychowawczym.</p>	<p>Odpowiedzialni; Samorząd gminy Ośrodek pomocy społecznej Partnerzy; Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Biura turystyczne</p>
7	<p>Współpraca z sektorem pozarządowym – z organizacjami społecznymi, kościołami, zakonem, stowarzyszeniami w działaniach wspierających rodzinę.</p>	<p>Odpowiedzialni; Ośrodek pomocy społecznej Samorząd gminy Partnerzy; Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Szkoły Organizacje społeczne</p>
8	<p>Tworzenie warunków na terenie gminy dla rozwoju</p>	<p>Odpowiedzialni;</p>

organizacji pozarządowych, których obszarem działania będzie pomoc dziecku i rodzinie.	Samorząd gminy Ośrodek pomocy społecznej Partnerzy; Samorząd powiatowy Samorząd wojewódzki Administracja rządowa
--	--

2. Rozwój form rodzicielstwa zastępczego

Lp.	Zadania	Realizatorzy
1	Prowadzenie akcji informacyjnej na terenie gminy o formach rodzicielstwa zastępczego z uwzględnieniem nowych zawodowych form rodzin zastępczych nie spokrewnionych z dzieckiem. Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat opieki zastępczej i uświadamianie, że przyjęcie dziecka do rodziny zastępczej nie powoduje powstania więzi rodzinno-prawnych jak w przypadku adopcji.	Odpowiedzialni; Ośrodek pomocy społecznej Partnerzy; Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Samorząd powiatu Samorząd gminy Organizacje pozarządowe
2	Prowadzenie działań na terenie gminy w kierunku pozyskiwania kandydatów na rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem.	Odpowiedzialni; Ośrodek pomocy społecznej Partnerzy; Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
3	Prowadzenie działań w zakresie aktywizowania środowiska lokalnego w rozszerzaniu samopomocowych i środowiskowych form wspierania rodzin zastępczych i rodzin biologicznych celem zwiększenia szans powrotu dziecka do rodzinnego domu.	Odpowiedzialni; Ośrodek pomocy społecznej Partnerzy; Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Samorząd gminy
4	Wspieranie rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie gminy w wypełnianiu funkcji wychowawczej i opiekuńczej.	Odpowiedzialni; Ośrodek pomocy społecznej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Partnerzy; Szkoły Parafie
5	Wyrównywanie szans wchodzenia w dorosłe życie usamodzielnianym wychowankom pochodzącym z terenu gminy, pomoc w podjęciu zatrudnienia, w uzyskaniu mieszkania i integracji ze środowiskiem.	Odpowiedzialni; Samorząd gminy Ośrodek pomocy społecznej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Partnerzy; Powiatowy Urząd Pracy Podmioty gospodarcze

3. Osiągnięcie docelowego gminnego modelu instytucjonalnych form pomocy społecznej realizujących zadania na rzecz dziecka i rodziny

Lp.	Zadania	Realizatorzy	Planowany termin realizacji
1	Utworzenie i prowadzenie mieszkania chronionego dla pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych z terenu gminy, którzy są pozbawieni możliwości powrotu do miejsca zamieszkania przed umieszczeniem.	Odpowiedzialni; Samorząd gminy Ośrodek pomocy społecznej Partnerzy; Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	2006-2010
2	Utworzenie świetlicy środowiskowej dla dzieci i młodzieży w Bronowie Zalesiu i Dziarnowie	Odpowiedzialni; Samorząd gminy Partnerzy; Ośrodek pomocy społecznej Szkoły	2007-2008
3	Utworzenie stołówki w Zespole Szkół w Maszewie Dużym i w Zespole Szkół w Starych Proboszczewicach	Odpowiedzialni; Samorząd gminy Szkoła Partnerzy; Ośrodek pomocy społecznej	2006-2008
4	Zorganizowanie i prowadzenie dziennego ośrodka wsparcia dla dzieci w wieku od 7 do 16 lat w formie świetlicy socjoterapeutycznej.	Odpowiedzialni; Samorząd gminy Ośrodek pomocy społecznej Partnerzy; Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Szkoły Parafia	2009-2010